

Kasvigeenivarojen säilyttäjäiksi tarvitaan monia toimijoita

Luonnonvarakeskuksessa kartoitettiin vanhojen koristekasvien esiintymistä ja selvitettiin, millaiset mahdollisuudet yksityishenkilöillä, yhdistyksillä, oppilaitoksilla, taimistoilla ja museoilla on osallistua kasvigeenivarojen säilytykseen. Saatujen tietojen perusteella tehtiin suunnitelmaa koristekasvien säilytysverkostoa varten. Mallia voidaan soveltaa myös muille puutarhakasveille. Kasvi-ilmoitusten tekemistä, vastaanottamista ja saadun tiedon hallinnointia varten rakennettiin Kasvinpolku-tietojärjestelmä. Hanketta rahoittivat MMM ja Luke (MTT).

TEKSTI JA KUVA: Sirkka Juhanoja

Vanhat syysleimulajikkeet ja –kannat ovat arvokkaita perennoja.

Kasvien geenivarojen säilyttäminen tuleville sukupolville on meidän kaikkien yhteinen asia. Puutarhakasveja säilytetään pääasiassa kasvullisina kokoelmina, joissa kasvien perinnölliset ominaisuudet säilyvät lajeille ja lajikkeille tyypillisinä. Laajoissa kenttäkokoelmissa on riskinsä: tautien ja tuholaisien leviäminen, paikalliset sääolosuhteet tai muu tuho. Viime aikoina on ryhdytty suunnittelemaan kokoelmien säilyttämistä hajautetusti eri puolilla maata ja eri toimijoiden alueilla. Joissakin kasviryhmissä laji- ja muotovalikoima on niin suuri, että jo senkin vuoksi on pyrittävä saamaan mukaan useita säilyttäjiä. Erityisesti koristekasvien säilytykseen pelkästään keskitetyt kokoelmat eivät riitä.

Kiinnostusta suojelutyöhön

Kokoelmien omistajien haastatte- luissa kävi ilmi, että kasvien geeni- varojen suojelua pidetään tärkeänä, ja halukkuutta säilytystyöhön on laajalti. Suojelutyöhön kaivataan koordinaattoritaholta tukea, joka olisi pääasiassa tiedollista: kasvi- en tunnistamista, kasvinsuojelu- apua, kasvitiedon tallentamisapua. Taloudellinen tuki kesäaikaisen aputyövoiman palkkaamiseksi on tärkeää julkisten toimijoiden työlle. Säilyttäjätatoksen saamisella olisi merkitystä vuokrasopimusten ja toiminnan jatkosta neuvoteltaessa. Kaikki haastateltavat olivat valmiita luovuttamaan kasvejaan tutkimuk- sen ja jalostuksen käyttöön, mutta tuotantoon luovutettaessa tarvittai-

siin sopimus.

Koristekasvien säilytystyötä varten lajit voidaan luokitella kasvien yleisyyden, helppohoitoisuuden ja leviämistaipumuksen mukaan ja suunnitella säilytys kullekin ryhmälle tarkoituksenmukaisimmalla tavalla toteutettavaksi. Osa vanhoista ko- ristekasveista on aktiivituotannos- sa, jolloin säilyminen on turvattu. Kaikkein yleisimmät lajit ovat vaa- timattomia, helposti leviäviä ja jos- sain määrin monimuotoisia. Niille ei tarvita aitousmääritystä eikä tarkasti määriteltyä säilytyspaikkaa, vaan ne säilyvät ”vaali näitä” –periaatteella. Vaateliaampia, harvinaisempia lajeja varten tarvitaan nimetyt kokoelma- paikat, ja aitouden varmistaminen on suotavaa. Tällaisia ovat monet sipulikukat ja osa perennoista, ku-

ten pionit. Näiden lajien kokoelmat voivat olla joko yksityisiä tai julkisia. Yksityishenkilöt voisivat osallistua säilytykseen lajikohtaisissa kerhoissa, kuten Norjassa. Keskuskokoelmissa säilytetään vain osa lajeista.

Kasvinpolku – tietokanta näytteestä kasvigeenivaraksi

Kasvitietojen keräämisessä kansalaiset, puutarhaharrastajat, vanhojen talojen ja pihapiirien omistajat ja uudisasukkaat ovat avainasemassa: heiltä saatavien ilmoitusten perusteella päästään arvokkaiden kasvien jäljille. Kasvitietojen ilmoittamista ja vastaanottamista varten rakennettiin tietojärjestelmä, Kasvinpolku, jonka kautta kuka tahansa voi ilmoittaa kiinnostavista kasveista. Luonnonvarakeskuksen sivuilla on helposti täytettävä lomake, jolla voi kertoa kaikista maatalous- ja puutarhakasveista, on sitten kyseessä ruusupensas, kestävä tulppaani, satoisa marjapensas tai rehevä raparperi.

Kasvinpolku-tietojärjestelmän etusivulla kysytään ilmoittajan yhteystietoja ja kasvin sijaintipaikkakuntaa ja lajia. Kasvista voi lisäksi kertoa taustatietoa, kuten historiaa, kasviin liittyviä tarinoita ja kasvin ominaisuuksia. Lisätiedot eivät ole välttämättömiä ilmoituksen lähettämiseksi. Lomakkeella voi kertoa yhdestä kasvista tai samalla kertaa 20 kasvikannasta tai -lajista. On mahdollista kertoa myös kokoelmasta. Lomakkeella annetut tiedot tallentuvat tietojärjestelmään, jossa ne ovat kasvigeenivaratutkijoiden käytössä. Tietojen perusteella voidaan myös pyytää näytteitä kasvien vertailua ja tutkimusta varten. Päätökset kasvien säilytykseen ottamisesta saadaan talletettua järjestelmään.

**Kasvinpolku-ilmoituslomake
on osoitteessa
www.luke.fi/ilmoitakasvi.**